

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ОК 9. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Спеціальність	081 Право
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Курс / семестр вивчення	1/ 1-2 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	9
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 64 год.
	Практичні, семінарські заняття – 48 год.
	Самостійна робота - 158 год.
Вид індивідуального завдання	підготовка тез, рефератів, презентацій
Форма підсумкового контролю	екзамен
Кафедра (назва, № кабінету, контактний телефон, e-mail)	Кафедра публічного і приватного права
Викладач /і:	Джолос С.В., к. ю. н. доцент
Контактна інформація викладача/ів:	E-mail: debofor@gmail.com тел. +380977094141
Дні занять	Згідно з розкладом
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком Дистанційні: електронна пошта, групи у Вайбері, Телеграмі
Анотація навчальної дисципліни:	
<p>Навчальна дисципліна «Теорія держави і права» відіграє надзвичайно важливу роль у контексті здобуття юридичної освіти. Річ у тім, що теорія держави і права вивчає загальні закономірності становлення, розвитку і функціонування держави і права, що позначається не тільки на її евристичному і прогностичному, але і на її пропедевтичному характері. Теорія держави і права, вдало синтезуючи певний фактологічний матеріал таких наук як філософія права, енциклопедія права, історія політичних і правових учень та історія держави і права, вміщує основні загальні положення державознавства і правознавства, котрі необхідні людині для здобуття високого рівня ерудиції та здатності до критичного осмислення державно-правових явищ, що є важливим як у буденному, так і в професійному житті.</p>	
Мета і завдання навчальної дисципліни:	
<p>Метою курсу є: поглиблене вивчення загальних закономірностей становлення, розвитку і функціонування держави і права, формування понятійно-категоріального апарату, осягнення змісту фундаментальних державно-правових категорій, засвоєння найбільш загальних знань щодо держави і права та дотичних до них феноменів.</p> <p>Мета орієнтована на такі завдання: ознайомитися з основними положеннями, поняттями і категоріями теорії держави і права; засвоїти основні терміни і поняття, що використовуються у державознавстві і правознавстві; розвинути здатність до критичного</p>	

мислення при віднайденні ества та оцінці сутності державно-правових феноменів і явищ; набуття знань щодо загальних закономірностей буття держави і права, умінь і навичок щодо використання цих знань у теоретичній і практичній діяльності тощо.

Мета орієнтована на формування у здобувачів таких компетентностей:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1);
Здатність проводити дослідження на відповідному рівні (ЗК 2);
Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 3);
ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 7);
СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві (СК 1);
Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України (СК 2);
Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності (СК 8).

Програмні результати навчання:

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

Очікувані результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

1) на понятійному рівні: основи теоретико-правових положень, що стосуються виникнення, становлення, розвитку та функціонування держави і права; основи юридичних понять і категорій;

2) на фундаментальному рівні: особливості державно-правових явищ та основних юридичних понять і категорій; соціальне призначення, місце і роль Національної поліції у політичній системі і громадянському суспільстві;

3) на практично-творчому рівні: правові основи тлумачення норм права; особливості застосування правових приписів при виконанні своїх службових повноважень; основні принципи законності та правопорядку у суспільстві; форми і методи поширення правових знань серед населення; форми та порядок надання правової допомоги громадянам;

вміти:

1) на репродуктивному рівні: відтворювати основні поняття та категорії дисципліни;

2) алгоритмічному рівні: доволіно використовувати засвоєні знання для правильного формулювання складних юридичних понять і категорій з подальшим їх використанням при вивченні галузевих дисциплін; вірно тлумачити норми права; безпомилково застосовувати правові приписи при виконанні своїх службових повноважень;

3) на евристичному рівні: на основі засвоєння загальнотеоретичних знань про державно-правові явища вміти з наукових позицій давати їм правильну оцінку, розкривати їх дійсну

сутність, розуміти соціальне призначення, місце і роль у політичній системі і громадянському суспільстві; знаходити шляхи розв'язання задач, що виникають у працівника поліції під час поширення правових знань серед населення, формування у громадян поваги до права і закону;

4) на творчому рівні: переосмислювати наявні знання стосовно нових фактів; адаптувати раніше отримані знання, вміння та навички до змінних умов та нестандартних ситуацій; самостійно вести експериментальну, науково-дослідницьку діяльність.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. ПРЕДМЕТ, ФУНКЦІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

- 1.1. Юриспруденція та її система
- 1.2. Місце теорії держави і права в сучасній юриспруденції
- 1.3. Предмет теорії держави і права
- 1.4. Методологія теорії держави і права
- 1.5. Компаративістика в системі юриспруденції
- 1.6. Функції теорії держави і права
- 1.7. Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції

Тема 2. СОЦІАЛЬНІ ТА ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ БУТТЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

- 2.1. Поняття суспільства, його структура та інститути
- 2.2. Влада як соціальний інститут
- 2.3. Влада і соціальні норми в первісному суспільстві
- 2.4. Основні теорії походження держави
- 2.5. Основні теорії походження права
- 2.6. Основні закономірності походження держави і права
- 2.7. Основні критерії типології держав
- 2.8. Історичні типи держав
- 2.9. Похідне виникнення держав

Тема 3. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ

- 3.1. Держава, її ознаки та атрибути
- 3.2. Сучасні підходи до вивчення держави
- 3.3. Сутність держави: плюралізм підходів
- 3.4. Функції держави: поняття і класифікація
- 3.5. Форми здійснення функцій держави

Тема 4. ФОРМИ ДЕРЖАВИ

- 4.1. Форма держави: поняття, структура, значення
- 4.2. Поняття і види форм правління
- 4.3. Поняття і види форми державно-територіального устрою
- 4.4. Поняття і види форм державного режиму

Тема 5. ДЕРЖАВНА ВЛАДА І МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ

- 5.1. Державна влада та її властивості
- 5.2. Механізм держави: поняття, структура і принципи
- 5.3. Методи здійснення державної влади
- 5.4. Розподіл влади в державі

- 5.5. Інститут держави: поняття і види
- 5.6. Інститут законодавчої влади
- 5.7. Парламент, його повноваження та структура
- 5.8. Інститут глави держави
- 5.9. Інститут виконавчої влади
- 5.10. Уряд у сучасній державі
- 5.11. Інститут судової влади
- 5.12. Інститут контрольної влади
- 5.13. Омбудсман у сучасній державі

Тема 6. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВА

- 6.1. Політична система суспільства: поняття, структура, функції
- 6.2. Типологія політичних систем
- 6.3. Місце держави в політичній системі суспільства
- 6.4. Держава та об'єднання громадян
- 6.5. Держава і місцеве самоврядування

Тема 7. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ДЕРЖАВА

- 7.1. Громадянське суспільство: становлення концепції
- 7.2. Громадянське суспільство: поняття і структура
- 7.3. Співвідношення громадянського суспільства і держави
- 7.4. Держава і соціальне партнерство

Тема 8. ДЕМОКРАТИЧНА, ПРАВОВА І СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА

- 8.1. Поняття, принципи і форми демократії
- 8.2. Співвідношення держави і права: основні підходи
- 8.3. Правова держава: становлення ідеї
- 8.4. Правова держава: основні ознаки і перспективи
- 8.5. Соціальна держава: становлення ідеї
- 8.6. Соціальна держава: основні ознаки та функції

Тема 9. ДЕРЖАВА ТА ОСОБИСТІТЬ

- 9.1. Правовий статус особистості, його структура та види
- 9.2. Покоління прав людини
- 9.3. Права людини і права громадянина
- 9.4. Юридичні обов'язки людини і громадянина
- 9.5. Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі
- 9.6. Міжнародні стандарти прав людини
- 9.7. Міжнародні стандарти прав дітей і молоді

Тема 10. ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВОРОЗУМІННЯ

- 10.1. Праворозуміння як категорія юридичної науки
- 10.2. Юридичне і легістське праворозуміння
- 10.3. Загальна характеристика сучасних концепцій праворозуміння
- 10.4. Теорія природного права
- 10.5. Позитивістська теорія права. Неопозитивізм (нормативізм)

- 10.6. Соціологічна теорія права
- 10.7. Психологічна теорія права
- 10.8. Історична школа права

Тема 11. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ПРАВА

- 11.1. Поняття та ознаки права
- 11.2. Сутність права
- 11.3. Функції права
- 11.4. Цінність права
- 11.5. Право як явище цивілізації і культури
- 11.6. Об'єктивне і суб'єктивне право
- 11.7. Принципи права
- 11.8. Правові аксіоми
- 11.9. Правові презумпції
- 11.10. Правові фікції

Тема 12. СОЦІАЛЬНІ НОРМИ

- 12.1. Поняття і види соціального регулювання
- 12.2. Нормативні акти, їх види і співвідношення
- 12.3. Норми: поняття, ознаки, види
- 12.4. Право — особливий вид соціальних норм
- 12.5. Право і мораль
- 12.6. Право і звичай
- 12.7. Право і релігія
- 12.8. Право і корпоративні норми
- 12.9. Право і політика

Тема 13. НОРМИ ПРАВА

- 13.1. Норма права, її ознаки
- 13.2. Класифікація норм права
- 13.3. Структура норми права
- 13.4. Способи викладення норм права
- 13.5. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акта

Тема 14. СИСТЕМА ПРАВА

- 14.1. Система права та її структурні елементи
- 14.2. Галузі права
- 14.3. Предмет і метод правового регулювання як критерії розмежування галузей права
- 14.4. Загальна характеристика основних галузей права України
- 14.5. Інститут права
- 14.6. Публічне і приватне право
- 14.7. Матеріальне і процесуальне право
- 14.8. Співвідношення внутрішньодержавного (національного), регіонального і міжнародного права

Тема 15. ФОРМИ ПРАВА

- 15.1. Джерела і форми права
- 15.2. Правовий звичай
- 15.3. Юридичний прецедент
- 15.4. Нормативний договір
- 15.5. Релігійний текст
- 15.6. Юридична доктрина

Тема 16. НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ ОСНОВНА ФОРМА ПРАВА СУЧАСНИХ ДЕРЖАВ

- 16.1. Нормативно-правовий акт
- 16.2. Поняття, ознаки і види законів
- 16.3. Підзаконні акти: поняття і види
- 16.4. Дія нормативно-правових актів у часі, у просторі та за колом осіб
- 16.5. Юридична техніка

Тема 17. ПРАВОУТВОРЕННЯ, ПРАВОТВОРЧІСТЬ, ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ

- 17.1. Правоутворення і правотворчість
- 17.2. Принципи правотворчості
- 17.3. Види правотворчості
- 17.4. Законодавчий процес і його стадії
- 17.5. Систематизація нормативно-правових актів
- 17.6. Система законодавства: поняття і структура
- 17.7. Співвідношення системи права та системи законодавства

Тема 18. ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА

- 18.1. Поняття тлумачення норм права
- 18.2. Суб'єкти тлумачення норм права
- 18.3. Способи (прийоми) тлумачення норм права
- 18.4. Види юридичного тлумачення за обсягом
- 18.5. Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти)

Тема 19. РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

- 19.1. Реалізація права та її ознаки
- 19.2. Форми реалізації права
- 19.3. Правозастосування, його ознаки і функції
- 19.4. Стадії застосування права
- 19.5. Основні вимоги правильного застосування права
- 19.6. Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення та подолання
- 19.7. Юридичні колізії
- 19.8. Акти застосування права: поняття, ознаки, види, структура

Тема 20. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

- 20.1. Правовідносини: поняття, ознаки і види
- 20.2. Структура правовідносин
- 20.3. Суб'єкти права
- 20.4. Фізичні особи як суб'єкти права

- 20.5. Юридичні особи як суб'єкти права
- 20.6. Об'єкти правовідносин
- 20.7. Суб'єктивне право і юридичний обов'язок
- 20.8. Законний інтерес
- 20.9. Передумови (підстави) виникнення правовідносини
- 20.10. Юридичні факти. Фактичний (юридичний) склад

Тема 21. ПРАВОВА ПОВЕДІНКА

- 21.1. Правова поведінка, її ознаки та види
- 21.2. Правомірна поведінка, її ознаки і види
- 21.3. Правопорушення, його ознаки і види
- 21.4. Юридичний склад правопорушення
- 21.5. Зловживання правом
- 21.6. Об'єктивно протиправне діяння
- 21.7. Причини правопорушень

Тема 22. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

- 22.1. Юридична відповідальність, її ознаки та підстави
- 22.2. Мета і функції юридичної відповідальності
- 22.3. Принципи юридичної відповідальності
- 22.4. Види юридичної відповідальності

Тема 23. ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА. ЮРИДИЧНИЙ ПРОЦЕС

- 23.1. Поняття і структура юридичної практики
- 23.2. Види юридичної практики
- 23.3. Юридичний процес, його ознаки стадії
- 23.4. Вимоги до юридичного процесу та юридичної процедури
- 23.5. Види юридичного процесу

Тема 24. ПРАВОСВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА

- 24.1. Правосвідомість, її структура та функції
- 24.2. Рівні і види правосвідомості
- 24.3. Правова культура
- 24.4. Деформації правосвідомості
- 24.5. Правове виховання, його мета, форми і методи
- 24.6. Правова соціалізація
- 24.7. Професійна правосвідомість і професійна правова культура

Тема 25. ЗАКОННІСТЬ І ПРАВОПОРЯДОК

- 25.1. Законність та її принципи
- 25.2. Гарантії законності
- 25.3. Правопорядок і громадський порядок
- 25.4. Проблема формування світового правопорядку

Тема 26. МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

- 26.1. Правове регулювання, його межі, способи і типи

- 26.2. Механізм правового регулювання, його елементи і стадії
- 26.3. Правові акти, їх види і співвідношення
- 26.4. Пільги, заохочення і обмеження в праві
- 26.5. Правова політика: поняття, види, форми, принципи

Тема 27. ПРАВОВІ СИСТЕМИ СУЧАСНОСТІ

- 27.1. Правова система суспільства і система права, їх співвідношення
- 27.2. Сучасна типологія права
- 27.3. Англо-американський (прецедентний) тип правової системи
- 27.4. Романо-германський (нормативно-актний) тип правової системи
- 27.5. Релігійний тип правової системи
- 27.6. Традиційний тип правової системи
- 27.7. Правова система України

Рекомендовані джерела і навчальна література:

- 1. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. – 416 с
- 2. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
- 3. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. – 320 с.
- 4. Теорія держави і права в схемах та таблицях: навчальний посібник / Кол. авт.; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. Київ: «Хай-Тек Прес», 2020. 296 с.
- 5. Теорія держави і права : підручник / О.М. Бандурка, О.М. Головка, О.С. Передерій та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.М. Бандурки; МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2018. 416 с.

Методи викладання, навчання:

Лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-демонстрації з використанням мультимедійного обладнання);

Семінарські, практичні заняття (публічне обговорення питань тем курсу, дискусії, виконання ситуаційних вправ, участь у діловій грі та ін.);

Самостійне навчання (виконання завдань самостійної роботи (СРС), індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ): контрольна робота, написання рефератів, підготовка тез доповіді на наукову конференцію з публікацією).

Форми контролю успішності навчання:

Контрольні заходи з перевірки успішності засвоєння навчального матеріалу з дисципліни включають: поточний контроль, виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ), підсумковий контроль (екзамен, залік).

Поточний контроль має на меті перевірку виконання завдань як аудиторної, так і самостійної роботи здобувачів вищої освіти та може проводитися в таких формах:

- оцінювання підготовлених виступів, доповідей з тематики семінарських занять;
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на семінарських заняттях;
- виконання контрольної роботи;
- тестування з засвоєння окремих тем курсу;
- перевірка виконання завдань СРС.

Контроль виконання *ІНДЗ* здійснюється у формі перевірки підготовлених тез та їх наступної публікації як умова апробації результатів власного дослідження.

При проведенні рубіжних контролів після вивчення кількох тем курсу у формі електронного тестування використовується набір тестових завдань, які містяться в бібліотеці електронних курсів системи дистанційного навчання СУРА для перевірки знань здобувачів вищої освіти.

Система оцінювання результатів навчання:

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань здобувачів вищої освіти, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою.

Підсумкова оцінка (екзамен, залік) виставляється на підставі суми накопичених балів студентом, отриманих у ході поточного, рубіжного контролів, виконання *ІНДЗ*.

Схема розподілу балів:

50 балів (поточний контроль)	10 балів (контроль виконання <i>ІНДЗ</i>)	40 балів (рубіжний контроль)
---------------------------------	---	---------------------------------

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

30 балів (поточний контроль)	5 балів (контроль виконання <i>ІНДЗ</i>)	25 балів (рубіжний контроль)
---------------------------------	--	---------------------------------

Шкала оцінювання результатів навчання:

Загальна семестрова оцінка за 100-бальною шкалою переводиться у національну шкалу відповідно до таблиці:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії і порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час усіх видів контролю здійснюється відповідно до затверджено в університеті «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень з навчальних дисциплін здобувачів вищої освіти» (URL : <https://www.suem.edu.ua/normatyvni-dokumeny>).

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перегляд новин на Телеграм-каналі.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Теорія держави і права».

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі вищої освіти мають відвідувати лекційні й практичні (семінарські) заняття. Відсутність здобувача вищої освіти на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку здобувачів вищої освіти і поліпшенню іміджу університету (факультету).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі вищої освіти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач вищої освіти, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

Силабус відповідає змісту освітніх програм (а саме: відповідність назві дисципліни, кількості кредитів, формі підсумкового контролю, набору компетентностей і результатів навчання), яка пройшла процедуру рецензування стейкхолдерами.

Силабус затверджено на засіданні кафедри публічного та приватного права, протокол від «11» вересня 2023 р. № 11.

Завідувач кафедри

Людмила КУЗНЕЦОВА